

**ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ
АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

ЗАЛІЗНЯК Алла Миколаївна

УДК 371.13 +37.034

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ
З БАТЬКАМИ З МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

КИЇВ – 2009

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Науковий керівник: дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор
КУЗЬ Володимир Григорович,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології.

Офіційні опоненти: член-кореспондент АПН України,
доктор педагогічних наук, професор
БОЙКО Алла Микитівна,
Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
завідувач кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, професор
ПОНІМАНСЬКА Тамара Іллівна,
Рівненський державний гуманітарний університет,
проректор з наукової роботи, завідувач
кафедри дошкільної педагогіки і психології.

Захист відбудеться *29 вересня 2009 р. о 16 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.456.02 в Інституті вищої освіти АПН України за адресою: 01014, м. Київ, вул. Бастіонна, 9, 9-й поверх, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту вищої освіти АПН України (01014, м. Київ, вул. Бастіонна, 9).

Автореферат розіслано *28 серпня 2009 р.*

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О.М. Олексюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан суспільства, оновлення усіх сфер його соціального та духовного життя, модернізація системи вищої освіти України передбачає якісно нову підготовку педагога ХХІ століття у галузі дошкільного виховання. У ході інтеграційних процесів в освіті на зміну парадигми „просвітительської” прийшла інноваційна. Сьогодення вимагає забезпечення належної підготовки кадрів, всебічного розвитку особистості педагога, оскільки його професіоналізм, фахова компетентність визначають рівень освіченості батьків та сприяють моральному вихованню дошкільників.

Зміна державної політики в галузі освіти зумовила визнання провідної ролі сім'ї у вихованні дітей, що зазначено в Конституції України, Національній програмі „Діти України”, Законі України „Про дошкільну освіту”. Сучасна сім'я має стати головною ланкою у вихованні дитини: створити належні матеріальні та педагогічні умови для фізичного, морального й розумового становлення особистості старшого дошкільника. Значна частина батьків, переймаючись пошуком джерел існування або нагромадженням багатства, все менше приділяють уваги моральним чинникам у вихованні дошкільнят. Сучасність вимагає інтеграції сімейного і суспільного дошкільного виховання, активізації участі батьків у навчально-виховному процесі, особливо в моральному вихованні старших дошкільників, оскільки сім'я та дошкільний заклад слугують дітям першим соціальним орієнтиром, зразком людських взаємин. У своїй виховній діяльності дошкільний заклад має спиратися на сім'ю, сприяти підвищенню її педагогічної культури, активно впливати на взаємини між її членами. Забезпечити високий рівень реалізації потенціалу сім'ї щодо морального виховання старшого дошкільника здатна тільки нова генерація педагогічних кадрів. Це є особливо актуальним у прагматичному ХХІ столітті, коли нищівно руйнуються моральні цінності, ідеали.

У процесі підготовки майбутніх вихователів має місце низка суперечностей між:

- зростаючими вимогами сьогодення до професійного рівня підготовки вихователя і його недостатньою підготовленістю;
- необхідністю якісної підготовки фахівців і рівнем організації навчального процесу у вищій школі;
- традиційною системою підготовки майбутніх вихователів і практикою роботи з батьками з морального виховання старших дошкільників.

Відтак, виникає проблема підготовки майбутнього вихователя до окресленого аспекту діяльності відповідно до сучасних запитів професійно-педагогічної діяльності в Україні.

Питанням загальної професійної підготовки майбутніх фахівців присвячені дослідження: А. Алексюка, В. Бобрицької, А. Бойко, Л. Вовк, Н. Дем'яненко, А. Капської, Н. Кичук, Г. Козлакової, В. Кузя, В. Лугового, Е. Лузік, В. Майбороди, Н. Ничкало, Д. Ніколенко, О. Олексюк, О. Пехоти, О. Савченко, Р. Скульського, В. Семиченко, Р. Хмелюк та інших.

Значним внеском у професійну підготовку педагогічних кадрів нової формації на засадах компетентнісно-орієнтованого підходу стали праці В. Анищенка, І. Бега, С. Гончаренка, І. Зязюна, Л. Кондрашової, О. Михайличенка, О. Сухомлинської.

Сучасними підходами до проблеми професійної підготовки кадрів для системи дошкільної освіти опікуються Л. Артемова, Г. Біленька, Л. Загородня, І. Луценко, М. Машовець, Т. Поніманська, С. Попиченко та інші.

Стан розробленості проблеми підготовки майбутніх педагогів до роботи з батьками розкрили велети педагогічної думки – А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та сучасні дослідники – Т. Алексеєнко, О. Докукіна, В. Заслуженюк, А. Марушкевич, О. Семенов, М. Стельмахович, В. Постовий, І. Трубавіна, Т. Шанскова, Т. Шульга.

Окремі аспекти загальної проблеми взаємозв'язку сім'ї та дошкільного закладу у формуванні особистості дитини висвітлено у працях Л. Загик, В. Іванової, О. Кононко, Т. Кулікової, С. Ладивір, Н. Лисенко, Т. Маркової, В. Нечаєвої, Л. Островської, Л. Пелипенко, З. Плохій, Н. Химич та інших.

Особливості проблеми морального виховання знайшли відображення в сучасних дослідженнях: А. Гончаренко (становлення гуманних взаємин у дітей старшого дошкільного віку), Л. Врочинської (виховання гуманної поведінки дітей старшого дошкільного віку у процесі взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї), Т. Фасолько (виховання відповідальної поведінки старших дошкільників), О. Кошелівської (стимулювання морального вибору дошкільників), О. Монке (формування оцінно-етичних суджень у художньо-мовленнєвій діяльності), М. Федорової (виховання культури поведінки) та інших.

Окремі праці частково торкаються нашої проблеми: дисертаційна робота Н. Бугаєць присвячена проблемі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів до роботи з сім'єю учня; Н. Грама розкрила теоретико-методичні засади фахової підготовки педагога-вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей; проблему підготовки студентів до роботи із шестирічками з морального виховання висвітлила Т. Позднєва; О. Поліщук розглянула питання підготовки студентів до естетичного виховання дошкільників засобами українського народного декоративно-прикладного мистецтва; Т. Шанскова розробила соціально-орієнтовану методіку підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи з батьками.

Аналіз сучасної наукової літератури та теоретико-експериментальних праць свідчить, що сьогодні накопичений певний досвід підготовки вчителя-вихователя до роботи з батьками, та все ж залишається не висвітленою ця проблема у царині морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Таким чином, актуальність і недостатня наукова розробленість означеної проблеми зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **„Підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Роботу виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини як складову

проблеми „Комплекс „Школа – дошкільний навчальний заклад” – одна з перспективних моделей сучасних освітніх установ” (державний реєстраційний номер 0103U003315) та наукової лабораторії „В. Сухомлинський і школа ХХІ століття”, діяльність якої координується АПН України. Автором розглянуто проблему підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол від 27 січня 2004 року №5) і погоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології АПН України (протокол від 15 червня 2004 року № 6).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Мета дослідження зумовила вирішення таких завдань:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці.

2. На підставі аналізу наукової літератури з'ясувати сутність понять „готовність майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку”, „педагогічна взаємодія вихователів та батьків”.

3. Здійснити педагогічну діагностику готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

4. Виявити педагогічні умови ефективної підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання старшого дошкільника.

5. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів.

Предмет дослідження – процес підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Гіпотеза дослідження: підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку у вищих навчальних закладах буде ефективною, якщо:

– впровадити у навчально-виховний процес розроблену нами модель підготовки майбутніх вихователів;

– реалізувати мотиваційно-ціннісний, змістовно-гностичний та процесуально-виконавський компоненти підготовки майбутніх вихователів у системах „викладачі-студенти”, „студенти-батьки”;

– дотриматися неперервності і послідовності процесу підготовки майбутніх вихователів на різних етапах професійного становлення особистості.

Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано такі взаємопов'язані **методи дослідження:**

– *теоретичні*: вивчення, аналіз та узагальнення науково-педагогічної літератури з обраної проблеми з метою обґрунтування вихідних положень експериментальної роботи, моделювання застосовано для виокремлення компонентів підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку;

– *емпіричні*: діагностичні (різновиди опитування: анкетування, бесіда, інтерв'ювання; тестування, порівняння, рейтинг, експертна оцінка); обсерваційні (педагогічне спостереження, самоаналіз); *педагогічний експеримент* (констатувальний, формувальний) з метою визначення рівня сформованості підготовки майбутніх вихователів до означеного виду діяльності та підтвердження гіпотези дослідження;

– *методи математичної статистики* для визначення вірогідності отриманих результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів у тому, що вперше:

– теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку; виявлено педагогічні умови, що сприяли формуванню готовності майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку;

– визначено зміст поняття „готовність майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку” як складне особистісне утворення, що містить всебічні знання суті морального виховання старшого дошкільника, характеризується застосуванням необхідних професійно-педагогічних умінь та навичок, включає особистісні якості, які забезпечують високі результати взаємодії вихователів з батьками;

удосконалено:

– на основі розробленої моделі зміст підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку;

уточнено:

– поняття „педагогічна взаємодія вихователів та батьків”, критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів. На основі результатів дослідження розроблено навчально-методичний посібник „Підготовка студентів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку”, авторську програму експериментального спеціалізованого навчального курсу „Професійно-педагогічна допомога батькам у моральному вихованні дітей старшого дошкільного віку” та створено відповідні методичні рекомендації. Зміст і результати наукового дослідження можуть бути використані у процесі підготовки дошкільних педагогів у вищих навчальних закладах, а також у системі післядипломної освіти.

Результати дослідження, навчально-методичні матеріали впроваджено в навчально-виховний процес Глухівського державного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка від 18 лютого 2009 р. № 399), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка від 27 січня

2009р. №383/01) та Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка від 23 лютого 2009р. №7).

Апробація результатів дослідження здійснювалася в процесі педагогічного експерименту. Результати дослідження було повідомлено і обговорено на II міжнародній науково-практичній конференції „Динаміка наукових досліджень ‘2003” (Дніпропетровськ, 2003); II міжнародній науково-практичній конференції „Сучасні наукові дослідження – 2006” (Дніпропетровськ, 2006); міжнародній науково-практичній конференції „Актуальні питання науки та практики: досягнення та перспективи – 2007” (Полтава, 2007); Всеукраїнській науково-практичній конференції „Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки вчителя-вихователя-викладача” (Київ, 2005); III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції „Україна наукова” (Київ, 2007); Всеукраїнській науково-практичній конференції „Дошкільне дитинство: інноваційний досвід освіти, проблеми, традиції та перспективи” (Переяслав-Хмельницький, 2008); звітній науково-практичній конференції університету за 2006 рік (Умань, 2007), а також на засіданнях кафедр теорії й методик дошкільної освіти, дошкільної педагогіки та психології, наукової лабораторії „В.О.Сухомлинський і школа XXI століття” Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Публікації. За темою дослідження опубліковано 13 одноосібних праць, у тому числі: 1 навчально-методичний посібник, 1 методичні рекомендації, 6 статей у фахових наукових виданнях, затверджених ВАК України, 1 стаття в іншому педагогічному виданні, 4 статті у збірниках матеріалів міжнародних та Всеукраїнських конференцій.

Структура дисертації зумовлена логікою дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (300 найменувань), 18 додатків. Загальний обсяг дисертації викладено на 247 сторінках комп'ютерного набору, включаючи таблиці, рисунки. Основний текст дисертації становить 176 сторінок. Робота містить 20 таблиць, 15 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу та методи дослідження, розкрито його наукову новизну, практичне значення, подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі „Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку” проаналізовано розвиток мети і завдань морального виховання в історико-педагогічному контексті; обґрунтовано зміст підготовки студентів вищої школи до зазначеної діяльності та здійснено аналіз результатів наукових досліджень

щодо професійної підготовки майбутніх педагогів; розкрито й уточнено форми і методи взаємодії вихователів і батьків.

Огляд наукових розробок філософів та педагогів дає змогу стверджувати, що у педагогічній теорії простежується розуміння значущості морального виховання у становленні особистості на всіх етапах розвитку людства. До мети і завдань морального виховання здійснювалися різні підходи, оскільки при їх обґрунтуванні основним критерієм був ідеальний тип особистості, якого потребувало конкретне суспільство. Сьогодні ми спостерігаємо різке падіння суспільної моралі, що вмотивовується складними демократичними процесами та низкою не розв'язаних економічних проблем. Внаслідок цього постала нагальна потреба у відродженні моральності особистості, сім'ї, держави, суспільства.

На основі узагальнення результатів аналізу теоретичних джерел було визначено підготовку майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку як частину цілісного педагогічного процесу у вищій школі, який складається із взаємопов'язаних компонентів (мотиваційно-ціннісний, змістовно-гностичний, процесуально-виконавський), що забезпечують їхню готовність. У контексті започаткованого дослідження готовність майбутнього вихователя до означеної діяльності ми розуміємо як складне особистісне утворення, що містить всебічні знання суті морального виховання старшого дошкільника, характеризується застосуванням необхідних професійно-педагогічних умінь та навичок, включає особистісні якості, що забезпечують високі результати взаємодії вихователів з батьками.

Аналіз наукової літератури з проблеми взаємодії сім'ї та дошкільного закладу дав можливість виявити, що в основі „нової філософії” взаємодії батьків та вихователів лежить ідея відповідальності перших за виховання дітей, покликаності соціальних інститутів (дошкільні заклади, школи, позашкільні заклади) допомагати та спрямовувати їхню діяльність. Загальну проблему взаємодії сім'ї та дошкільного закладу висвітлено у багатьох сучасних наукових дослідженнях (Т. Алексеєнко, Л. Божович, Л. Загик, В. Іванової, О. Кононко, В. Котирло, Н. Кот, Т. Кулікової, С. Ладивір, Т. Маркової, В. Маїшевої, В. Нечаєвої, Л. Островської, Т. Поніманської, Т. Пагути, В. Постового), які дозволили уточнити сутність поняття „педагогічна взаємодія вихователів та батьків” як процес погоджених впливів, гармонійних стосунків, що підпорядковані спільній меті, яка реалізується в спілкуванні „на рівних” та в спільній педагогічній діяльності щодо морального виховання старшого дошкільника. Уточнюючи дане поняття, ми виходили з того, що така взаємодія має бути синергетичною, за якої позитивні дії індивіда будуть вигідні йому і корисні суспільству. Тільки завдяки педагогічно доцільній взаємодії вихователів і батьків старші дошкільники будуть морально вихованими.

Осмислення сутності поняття „педагогічна взаємодія вихователів та батьків” привело нас до висновку, що головний момент у контексті „сім'я – дошкільний заклад” – особиста взаємодія педагога і батьків з приводу труднощів і перемог, успіхів і невдач у процесі морального виховання старших дошкільників. Виваженим

шляхом забезпечення в практичній діяльності нової парадигми виховання є формування суб'єкт-суб'єктних взаємин у системах „викладачі-студенти”, „студенти-батьки”. Безцінна допомога один одному полягає в розумінні дитини, у вирішенні її індивідуальних проблем, в оптимізації її розвитку. Безпосереднє здійснення взаємодії вихователів і батьків передбачає вивчення сім'ї старшого дошкільника, підвищення педагогічної освіти і культури батьків та надання їм професійно-педагогічної допомоги з використанням різноманітних форм і методів взаємовпливу учасників педагогічного процесу.

У другому розділі „Педагогічна діагностика готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку у вищому навчальному закладі” охарактеризовано методику проведення та організацію дослідження; з'ясовано сучасний стан досліджуваної проблеми; розроблено, теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутніх вихователів до означеного виду діяльності та виявлено педагогічні умови.

Нами проведено експериментальну роботу впродовж 2004 – 2008 років. У дослідженні брали участь 775 осіб: 339 студентів денної та заочної форм навчання, 23 викладачі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Глухівського державного педагогічного університету імені Олександра Довженка та Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 328 батьків дітей старшого дошкільного віку, 85 вихователів з досвідом роботи з батьками, діти яких відвідували старші групи дошкільних закладів міста Умані Черкаської області. Експериментальні й контрольні групи респондентів відрізнялись специфікою підготовки до навчання у вищому навчальному закладі, але були однакові за спеціальністю: „вихователь дітей дошкільного віку”.

У розділі обґрунтовано методику діагностування готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку: критерії, показники, рівні готовності. Керуючись науковими працями О.Абдулліної, за основу визначення критеріїв оцінки рівня педагогічних знань, умінь та дій обрано методику вивчення рівня загальнопедагогічних знань та умінь випускників педагогічних навчальних закладів. Якість знань визначається за такими критеріями: 1) обсяг знань; 2) усвідомленість знань; 3) інтерес до педагогічної теорії. Обсяг знань передбачає засвоєння студентами фактів, явищ, ситуацій, що вивчаються: чим повніші, глибші, міцніші знання студентів, тим досконалішими стають їхні поняття про них. Усвідомленість студентами знань виявляється в осмисленому орієнтуванні у навчальному матеріалі, умінні пов'язувати теорію з практикою, правильності самостійних суджень, доказовості окремих положень. Інтерес до педагогічної теорії визначає цікавість студентів до педагогічної літератури, сприяє осмисленому розумінню її суті; участі у методичній і науковій дослідницько-пошуковій роботі, застосуванні знань у нових умовах, певних ситуаціях. Якість умінь охарактеризовано за такими критеріями: 1) послідовність дій, їхня доцільність; 2) якість виконання дій; 3) час, витрачений на виконання практичного завдання. Педагогічні уміння розглядаємо як здатність виконувати певні дії свідомо, якісно, послідовно, швидко.

Критерії сформованості знань та умінь покладено в основу виокремлення чотирьох рівнів готовності майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку: оптимальний, високий, достатній, низький, яким було надано певні якісні характеристики. Реальність зазначених рівнів було перевірено на етапі констатувального експерименту.

Виявлення стану готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання старших дошкільників проводилося за допомогою таких методів дослідження: анкетування, тестування, контрольна робота, понятійний диктант, бесіди з вихователями, батьками, студентами, порівняння, вивчення результатів педагогічної діяльності студентів та вихователів, вивчення педагогічного досвіду, експертна оцінка, педагогічне спостереження, самоаналіз, самооцінка.

У розділі розглянуто якісний та кількісний аналіз результатів визначення сучасного стану досліджуваної проблеми. Результати діагностування засвідчують: на оптимальному рівні готовності перебували 1,4 % студентів експериментальних та 1,5 % – контрольних груп; на високому рівні – 22,8 % студентів експериментальних та 21,2 % – контрольних груп; на достатньому рівні – 43,1 % студентів експериментальних та 44,1 % – контрольних груп; на низькому рівні – 32,7 % студентів експериментальних та 33,2 % – контрольних груп. Вихідний стан студентів контрольних і експериментальних груп був відносно однаковим. Майбутні вихователі переважно перебували на достатньому та низькому рівнях готовності, що наочно показано на рис.1.

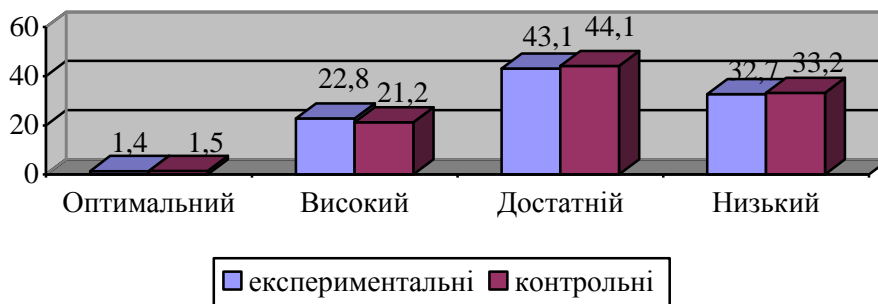

Рис.1. Рівні готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку (констатувальний експеримент)

Виявлений стан готовності майбутніх вихователів свідчить про його невідповідність соціальним запитам та сучасним вимогам до освіти в Україні. Експериментальні дані дають підстави констатувати необхідність удосконалення процесу підготовки, який забезпечив би конкурентоспроможність майбутніх вихователів до означеної діяльності на ринку праці, здатних до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з батьками та дітьми старшого дошкільного віку.

Розробці такого процесу передувало моделювання, яке дало змогу спроектувати підготовку майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Запропоновану модель підготовки майбутнього фахівця було розроблено з позицій особистісно орієнтованого та компетентнісного

підходів, які забезпечують розвиток особистості студента та уможливають його всебічну реалізацію на основі конкретних здібностей, нахилів, інтересів, особистісних цінностей.

Особистісно орієнтована підготовка майбутнього вихователя до означеної діяльності вимагає, щоб така модель не обмежувалася вищою школою, а спрямовувалася на дошкільний заклад, батьків, старших дошкільників.

Компетентнісний підхід становить цілісну систему визначення мети, завдань, змісту, організаційного і професійного забезпечення підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку, спрямовує на формування професійної компетентності педагога, є складним індивідуально-психологічним утворенням, що інтегрує знання, уміння, досвід і значущі особистісні якості. У процесі професійного становлення майбутнього вихователя вирішуються проблеми розвитку таких особистісних якостей: наполегливість, працелюбність, ініціативність, відповідальність, організованість, чесність, скромність, справедливість, спостережливість, повага до батьків, дітей, колег, впевненість у собі, комунікативність, компетентність.

Створена модель включає такі етапи: початково-актуалізаційний, когнітивно-основний, реалізаційно-завершальний (рис.2).

Підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку охоплює такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, змістовно-гностичний, процесуально-виконавський.

Мотиваційно-ціннісний компонент підготовки має такі складові: мотиви, інтереси, потреби, спонуки, цілі, установки, що передбачає формування у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення та інтересу до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку, педагогічну захопленість у виборі професії, переконання у її необхідності, потребу займатися нею, удосконалюватися, вчитися, а також сприяє задоволеності навчально-професійною діяльністю, прагненню передавати свої знання та вміння батькам старших дошкільників.

Змістовно-гностичний компонент підготовки передбачає свідоме засвоєння форм, методів роботи з батьками, певної сукупності професійно-важливих знань, включає обізнаність з науково-методичною літературою з питань морального виховання дітей старшого дошкільного віку та взаємодії дошкільного закладу і сім'ї, розвиває інтелектуальні, комунікативні, організаторські здібності, формує здатність до саморозвитку, самоаналізу, відповідальності.

Процесуально-виконавський компонент підготовки має такі складові: уміння (гностичні, проектувальні, конструктивні, організаторські, комунікативні) та навички, що передбачає вироблення їх у процесі практичної роботи майбутнього вихователя з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Вищезазначені компоненти підготовки майбутнього вихователя тісно пов'язані і лише за умови цілісності і взаємозв'язку можуть забезпечити успішну готовність педагога до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Рис. 2. Модель підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку

Система принципів, передбачених моделлю підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку, зумовлена завданнями даного дослідження.

Зміст підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку реалізовано в традиційних і нетрадиційних формах навчання (лекція-діалог, лекція-дискусія, лекція з розбором проблемних ситуацій, лекція удвох, лекція з підвищенням статусу студентських питань проблемного характеру, семінар-повідь, колективна бесіда тощо). Важливого значення було надано самостійній роботі, індивідуально-дослідним завданням, педагогічним практикам.

Різноманітність використання традиційних і нетрадиційних методів навчання (дидактичні, рольові, ділові ігри, „круглі столи”, педагогічні тренінги, кейс-метод, моделювання тощо) доповнювали один одного в процесі професійного становлення майбутнього вихователя дошкільного закладу.

Аналіз джерельної бази і реального стану досліджуваної проблеми уможливив виокремити педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку: 1) побудова педагогічного процесу із врахуванням результатів педагогічної діагностики готовності студентів дошкільних факультетів; 2) оновлення змісту навчальних дисциплін та використання експериментального спеціалізованого навчального курсу; 3) збагачення досвіду співпраці майбутніх вихователів з батьками з морального виховання старших дошкільників у дошкільному закладі під час педагогічної практики. Це дало можливість узагальнити та доповнити знання, уміння й навички, а також способи їх реалізації у процесі діяльності; формувати готовність у майбутнього вихователя, за допомогою якої він продуктивно вирішує навчально-виховні завдання.

У третьому розділі *„Експериментальна перевірка моделі підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку”* було перевірено ефективність запропонованої моделі підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку; висвітлено організацію та результати формування експерименту.

Необхідно зазначити, що педагогічний експеримент проходив у природних умовах з дотриманням неперервності і послідовності процесу підготовки майбутніх вихователів на різних етапах професійного становлення особистості. У розділі зазначається, що формувальний експеримент здійснювався в три етапи. З огляду на те, що спеціальні, методичні, психолого-педагогічні дисципліни мають на меті озброєння майбутніх вихователів фундаментальними знаннями, уміннями та навичками, на *першому етапі* формування експерименту нами було оновлено їхній зміст, збагативши доповненням необхідних питань, що суттєво відрізнявся від традиційного матеріалу, який вивчали студенти контрольних груп. Респодентів експериментальних груп було залучено до професійно-зорієнтованої пізнавальної діяльності, що забезпечувалася мотиваційно-ціннісним, змістовно-гностичним,

процесуально-виконавським компонентами у навчанні. До педагогічного експерименту були залучені викладачі вищих навчальних закладів. Навчально-методичні матеріали (у друкованому та електронному варіантах) для студентів дошкільних факультетів з навчальних дисциплін включали: банк лекцій, плани семінарських, практичних та лабораторних занять, інструкції до них, завдання для самостійної та індивідуально-дослідницької роботи, теми рефератів, список основної та додаткової літератури, термінологічний словник, критерії оцінювання, питання для контролю та самоконтролю.

На *другому етапі* формувального експерименту було впроваджено експериментальний спеціалізований навчальний курс „Професійно-педагогічна допомога батькам у моральному вихованні дітей старшого дошкільного віку”, що гармонійно поєднував теоретичну і практичну підготовку майбутніх вихователів та набуття, формування й закріплення професійно-педагогічних знань, умінь і навичок. У дисертації детально охарактеризовано лекційну та практичну частини курсу. Було використано різні види нетрадиційних лекційних, семінарських та практичних занять, сутність яких у тому, що вони сприяли розвитку активної розумової діяльності студентів, їх стійких творчих інтересів, цілеспрямованості, наполегливості під час виконання пізнавальних завдань, формуванню професійних якостей та умінь, що забезпечувало підвищення рівня готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Обов'язковою складовою частиною даного курсу було виконання самостійно-дослідницьких завдань під час виробничої педагогічної практики, реферативної роботи, здійснення аналізу педагогічної періодики, перегляд відеопродукції. Експериментальний спеціалізований навчальний курс було прочитано студентам експериментальних груп перед виробничою практикою.

У практику роботи вищого навчального закладу було впроваджено різноманітні новітні технології навчання, а саме: проблемне (використання кейс-методу – створення проблемних ситуацій, постановки проблемного питання, подання альтернативного судження, проблемне розв'язання задач), імітаційно-ігрове (використання дидактичних, рольових, ділових ігор, „круглих столів”, системи педагогічних тренінгів), за допомогою яких студенти відкривали, здобували й конструювали знання та власну компетентність. Нами також було використано технологію „портфоліо”, що передбачала створення портфоліо на зразок „папка досягнень” майбутнього вихователя впродовж вивчення експериментального спеціалізованого навчального курсу з метою використання її в роботі з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Навчальне портфоліо сприяло розвитку прогресу студентів під час вивчення експериментального спеціалізованого навчального курсу.

Особливим фактором впливу на становлення професійної підготовки студентів, виявилась педагогічна практика на *третьому етапі* формувального експерименту, що передбачала гармонізацію стосунків, взаємодію майбутніх вихователів з батьками дітей старшого дошкільного віку, в процесі якої виконувалися науково-дослідницькі конкретні завдання та набувався практичний досвід. Нами було

розроблено програми підготовки студентів експериментальних груп на період навчальної та виробничої практик, що сприяло формуванню професійно значущих умінь: гностичних, проектувальних, конструктивних, комунікативних, організаторських. Відповідно до етапів педагогічних практик у студентів експериментальних груп формувалися компоненти підготовки до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку, а включеність їх у реальну педагогічну діяльність обумовлювало зміну актуальної ролі зі „студента” і навіть „майбутнього вихователя” на „вихователя”, що вже само собою було вагомим стимулом до професійного самовдосконалення. Майбутні вихователі оволодівали середовищем буття, де були діти й батьки, методично грамотно організовували процес їх навчання і виховання.

Комплексна організація діяльності майбутніх вихователів прогнозувала поєднання їхньої навчально-пізнавальної, практичної і самостійної роботи.

Після завершення програми експерименту нами було проведено „зріз” рівня готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку, результати якого засвідчили домінування у респондентів експериментальних груп оптимального та високого рівнів готовності (29,4 %, 45,8 %), тоді як респонденти контрольних груп залишилися на достатньому та низькому рівнях (43,2 %, 25,8 %). Зміни розподілу респондентів досліджуваних груп за середньостатистичними даними до і після експерименту наочно зображено на рис. 3-4.

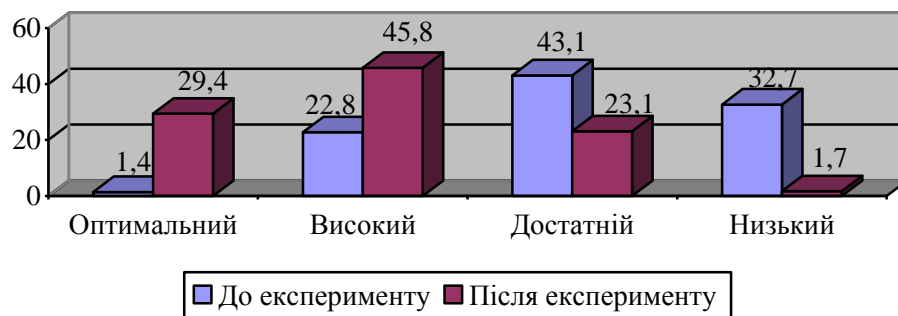

Рис. 3. Динаміка рівнів готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку (експериментальні групи, %)

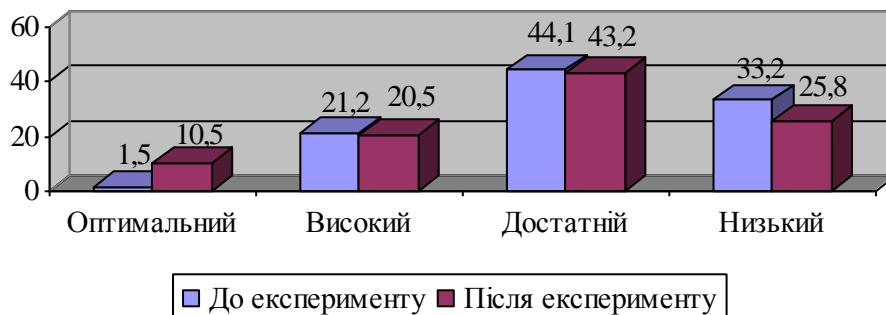

Рис. 4. Динаміка рівнів готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку (контрольні групи, %)

Порівняльний аналіз даних педагогічного експерименту підтвердив, що рівень готовності майбутніх вихователів до окресленої діяльності можна суттєво підвищити завдяки впровадженню в педагогічний процес вищої школи запропонованої автором моделі.

Математичну перевірку рівня готовності респондентів експериментальних груп між показниками готовності до і після формульованого експерименту було проведено за допомогою *t*-критерію Стюдента.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Одержані результати експериментального дослідження підтверджують гіпотезу. Реалізовані мета і завдання дають можливість зробити наступні висновки та рекомендації, що мають теоретичне й практичне значення.

1. На основі аналізу філософської і психолого-педагогічної літератури виявлено, що проблема професійної підготовки майбутнього педагога до роботи з батьками в контексті становлення педагогічної думки викристалізовувалася поступово у різні періоди розвитку суспільства. В сучасних умовах розвитку освітньої сфери вимоги до підготовки педагога охопили всі аспекти цього процесу. Проте аналіз наукових досліджень засвідчує, що розроблені на їхній основі методичні матеріали не забезпечують належної підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

2. З'ясовано сутність понять „готовність майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку”, „педагогічна взаємодія вихователів та батьків” у такій редакції:

– готовність майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку – складне особистісне утворення, що містить всебічні знання суті морального виховання старшого дошкільника, характеризується застосуванням необхідних професійно-педагогічних умінь та навичок, включає особистісні якості, що забезпечують високі результати взаємодії вихователів з батьками;

– педагогічна взаємодія вихователів та батьків – процес погоджених впливів, гармонійних стосунків, що підпорядковані спільній меті, яка реалізується в спілкуванні „на рівних” та в спільній педагогічній діяльності щодо морального виховання старшого дошкільника.

3. Здійснено педагогічну діагностику готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку на етапі констатувального експерименту. Відповідно до обґрунтованих критеріїв сформованості знань та умінь виокремлено чотири рівні готовності майбутнього вихователя до зазначеної діяльності: оптимальний, високий, достатній, низький, яким було надано певні якісні характеристики. Результати констатувального

експерименту засвідчують домінування у респондентів експериментальних та контрольних груп відповідно достатнього (43,1 %, 44,1 %) та низького (32,7 %, 33,2 %) рівнів готовності.

4. Виявлено, що необхідними педагогічними умовами підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку є такі: побудова педагогічного процесу із врахуванням результатів педагогічної діагностики готовності студентів дошкільних факультетів; оновлення змісту навчальних дисциплін та використання експериментального спеціалізованого навчального курсу; збагачення досвіду співпраці майбутніх вихователів з батьками з морального виховання старших дошкільників у дошкільному закладі під час педагогічної практики.

5. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку, що складалася з трьох етапів процесу підготовки: початково-актуалізаційного, когнітивно-основного, реалізаційно-завершального, в ході яких формувалися такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, змістовно-гностичний, процесуально-виконавський. Цілісність змісту підготовки майбутніх вихователів до окресленої діяльності підтверджено як систему знань, умінь та навичок, оволодіння якими сприяло розвитку здібностей студентів дошкільних факультетів, формуванню в них основ наукового світогляду та моралі, належної поведінки, підготовці до професійної педагогічної діяльності. Доведено, що підготовка майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку – це частина цілісного педагогічного процесу у вищій школі. Дослідженням підтверджено, що теоретичне обґрунтування та впровадження в практику роботи вищих навчальних закладів моделі підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку забезпечило високу результативність підготовки фахівців дошкільної освіти до означеної діяльності.

Отримані дані формульованого експерименту засвідчили домінування у респондентів експериментальних груп оптимального та високого рівнів (29,4 %, 45,8 %) готовності, тоді як респонденти контрольних груп залишилися на достатньому та низькому рівнях (43,2 %, 25,8 %). Порівняння результатів експериментальної і традиційної підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання старших дошкільників засвідчило суттєві позитивні зміни в показниках готовності до означеної діяльності у респондентів експериментальних груп, тоді як у респондентів контрольних груп таких значних змін зафіксовано не було.

Результати дисертаційного дослідження дають підстави запропонувати такі рекомендації для вищих навчальних закладів України:

– вважати, що підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку – це частина цілісного педагогічного процесу у вищій школі, який потребує належного наукового спрямування на досягнення означеної мети;

– впроваджувати в навчальний процес новітні педагогічні технології (проблемне та імітаційно-ігрове навчання, „портфоліо”), спрямовані на формування професійної готовності майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку;

– включити в педагогічний процес експериментальний спеціалізований навчальний курс „Професійно-педагогічна допомога батькам у моральному вихованні дітей старшого дошкільного віку”, спрямований на формування у студентів уміння надавати професійну допомогу батькам у моральному вихованні їхніх дітей.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. До актуальних напрямів подальшого наукового пошуку відносимо підготовку майбутніх вчителів початкових класів до роботи з батьками з морального виховання молодшого школяра.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Залізняк А. М. Підготовка студентів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / А. М. Залізняк. – К. : Міленіум, 2006. – 92 с.

2. Методичні рекомендації до вивчення спецкурсу „Професійно-педагогічна допомога у моральному вихованні дітей старшого дошкільного віку”. – Умань : АЛМІ, 2007. – 40 с.

3. Залізняк А. М. Проблема морального виховання в дослідженнях відомих мислителів / А. М. Залізняк // Гуманітарний вісник ДВНЗ „Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : наук.-теорет. зб. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14.– С. 78 – 80.

4. Залізняк А. М. Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку / А. М. Залізняк // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць – Вип. 8. – Кн. 2.– К., 2005.– С. 276–280.

5. Залізняк А. М. Підготовка майбутніх вихователів до здійснення просвітницької роботи з батьками дітей старшого дошкільного віку з морального виховання / А. М. Залізняк // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини. – Ч. 1. / Гол. ред.: Кузь В. Г. – К. : Міленіум, 2005. – С. 70–78.

6. Залізняк А. М. Модель підготовки майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку / А. М. Залізняк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. – Вип. 7 (17). – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – С. 119–123.

7. Залізняк А. М. Сучасний стан підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку / А. М. Залізняк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: Серія 16. Творча особистість

учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. / Ред. кол. Н.В.Гузій (відпов.ред.) та ін. – Вип. 8 (18). – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008 – С. 106–109.

8. Залізняк А. М. Особливості системи підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання старших дошкільників / А. М. Залізняк // Вісн. Черкас. ун-ту : Серія: Педагогічні науки. – Черкаси, 2009. – Вип. 145. – С. 38–41.

9. Залізняк А. М. Моральне виховання особистості / А. М. Залізняк // Динаміка наукових досліджень '2003 : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. – Т. 31. Педагогіка, 20-27 жовт. 2003 року – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. – С.7.

10.Залізняк А. М. Педагогізація батьків – запорука морального виховання дітей старшого дошкільного віку / А. М. Залізняк // Сучасні наукові дослідження – '2006 : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. – Т. 7. Педагогічні науки, 20-28 лют. 2006 року. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 98–101.

11.Залізняк А. М. Спецкурс як невід'ємний компонент підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку / А. М. Залізняк // Актуальні питання науки та практики: досягнення та перспективи – 2007 : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., 3-7 грудня 2007 року – Полтава, 2007. – С. 73–76.

12.Залізняк А. М. Моральне виховання старших дошкільників та ставлення батьків до цієї проблеми / А. М. Залізняк // Україна наукова : матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 20-22 грудня 2007 року – К., 2007. – С. 47–49.

13.Залізняк А. М.Класики педагогічної думки про аспекти розвитку морального виховання / А. М. Залізняк // Вісн. наук. лабораторії „В. О. Сухомлинський і школа XXI століття”. – Вип. IV / Гол.ред.В.Г.Кузь – К. : Міленіум, 2004. – С. 129–135.

АНОТАЦІЇ

Залізняк А.М. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут вищої освіти АПН України. – Київ, 2009.

Дослідження присвячено проблемі підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Проаналізовано сутність і стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці вищої школи. Визначено зміст поняття „готовність майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку”. Уточнено сутність поняття „педагогічна взаємодія вихователів та батьків”, критерії, показники та рівні досліджуваного виду готовності. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель підготовки майбутнього

вихователя до зазначеного виду діяльності, яка окреслює взаємозв'язки етапів, компонентів підготовки, принципів, форм, методів навчання. Результати експериментальної роботи доводять ефективність запропонованої автором моделі.

Ключові слова: підготовка, готовність, педагогічна взаємодія вихователів та батьків, майбутні вихователі, батьки.

Зализняк А.Н. Подготовка будущих воспитателей к работе с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста.– Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Институт высшего образования АПН Украины. – Киев, 2009.

Диссертация посвящена научному обоснованию подготовки будущих воспитателей к работе с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста.

В диссертации осуществлен анализ состояния исследуемой проблемы в педагогической теории и практике высших учебных заведений, раскрыты теоретические основы подготовки будущих воспитателей к работе с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста. Впервые определена сущность понятия „готовность будущего воспитателя к работе с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста” как сложное личностное образование, предполагающее наличие всесторонних знаний сущности нравственного воспитания старшего дошкольника, характеризующееся применением необходимых профессионально-педагогических умений и навыков, включая личностные качества, обеспечивающие высокие результаты взаимодействия воспитателя с родителями. Доказано, что подготовка будущих воспитателей к изучаемой деятельности – это часть целостного педагогического процесса высшего учебного учреждения.

В исследовании обобщены формы и методы педагогического взаимодействия воспитателя с родителями старших дошкольников. На основании анализа научно-педагогической литературы уточнено содержание понятия „педагогическое взаимодействие воспитателя с родителями” как процесс согласованных воздействий, гармоничных отношений, подчиненных общей цели, которая реализуется в общении „на равных”, в общей педагогической деятельности, касающейся нравственного воспитания старшего дошкольника.

В диссертации обоснована методика диагностики: определены критерии, показатели, охарактеризованы уровни готовности (оптимальный, высокий, достаточный, низкий).

Констатирующим исследованием был установлен недостаточный уровень готовности будущих воспитателей к работе с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста, что обусловило необходимость целенаправленной подготовки в процессе обучения.

Для повышения уровня готовности студентов дошкольных факультетов была разработана и внедрена в практику работы высших учебных заведений модель подготовки будущих воспитателей к работе с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста, включающая этапы (начально-актуализационный, когнитивно-основной, реализационно-завершающий), компоненты подготовки (мотивационно-ценностный, содержательно-гностический, процессуально-исполнительский), педагогические условия (организация педагогического процесса с учетом результатов педагогической диагностики готовности студентов дошкольных факультетов; обновление содержания учебных дисциплин и внедрение спецкурса; обогащение опыта сотрудничества будущих воспитателей с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста в период педагогической практики), принципы, традиционные и нетрадиционные формы и методы обучения.

Установлено, что лучшему усвоению знаний способствовало внедрение интерактивных технологий обучения: проблемное, имитационно-игровое, портфолио.

В нашем исследовании был использован междисциплинарный подход, который реализовывался в процессе изучения учебных дисциплин, способствуя формированию знаний, умений, навыков.

Доказано, что существенным фактором влияния на профессиональное становление студентов является педагогическая практика, дающая возможность студентам внедрять знания, овладевать средой бытия, методикой ведения родителей к знаниям – значит соответственно умеем организовывать процесс обучения и воспитания среди родителей. Для экспериментальной работы автором разработаны программы педагогических практик, содержание которых обеспечивает формирование педагогических умений.

Решение исследуемой проблемы позволяет преодолеть противоречия между: возрастающими современными требованиями к профессиональному уровню подготовки воспитателя и его недостаточным уровнем готовности; необходимостью качественной подготовки специалиста дошкольного образования и уровнем организации учебного процесса в высшей школе; традиционной системой подготовки будущих воспитателей и практикой работы с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста.

Анализ результатов экспериментальной работы свидетельствует, что по всем критериям значения показателей в экспериментальных группах выше, чем в контрольных. Динамика изменений приводится в таблицах в последнем подразделе диссертации. Количественные и качественные результаты формирующего эксперимента подтверждают эффективность модели подготовки будущих воспитателей к работе с родителями по нравственному воспитанию детей старшего дошкольного возраста.

Математически проверка уровня готовности респондентов экспериментальных групп между показателями готовности до и после формирующего эксперимента была произведена с помощью *t*-критерия Стьюдента.

Диссертационным исследованием определены перспективы дальнейшего научного поиска, касающегося подготовки будущих учителей начальных классов к работе с родителями по нравственному воспитанию младшего школьника.

Ключевые слова: подготовка, готовность, педагогическое взаимодействие воспитателя с родителями, будущие воспитатели, родители.

Zalizniak A.M. Training Young Teachers for Working with Parents in Moral Education of Upper-preschool Children. – Manuscript.

Dissertation submitted to the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Institute of higher education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. – Kyiv, 2009.

The research considers the problem of training young teachers for working with parents in moral education of upper-preschool children, analyzing the essence and state of the problem researched in the pedagogical theory and practice of higher education. The research defines the notion ‘the readiness of young teachers for working with parents in moral education of upper-preschool children’, points out the criteria and levels of the researched readiness. It makes precise the notions ‘moral education’, ‘pedagogical interaction of teachers and parents’ as well as works out and grounds the pattern of training young teachers for the above mentioned activity, which outlines the relations of the components, conditions and stages of pedagogical training. The pedagogical conditions providing the efficiency of the suggested system of training young teachers for working with parents in moral education of upper-preschool children have been grounded and experimentally proved.

Key words: training, readiness, pedagogical interaction of teachers and parents, young teachers, parents.